

SW Television Oy / Nelonen
PL 350
00151 Helsinki

Selvityksenne 18.1.2006

CHARLIEN ENKELIT -SARJAN LÄHETYSAJANKOHTA

Asian tausta

Viestintävirasto vastaanotti 3.1.2006 Valtion elokuvatarkastamon välittämänä katsojavalituksen Nelosella esitettävän Charlien enkelit -sarjan lähetyksajankohdasta. Valituksessa oli kiinnitetty huomiota siihen, että sarjaa esitetään torstai-iltapäivisin (ohjelmätiedoista tarkistettu ajankoh- ta klo 15.10).

Sovellettavat säännökset

Viestintävirasto valvoo televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 §:n nojalla kyseisen lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan televisiotoiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että televisio-ohjelmat, jotka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen, lähetetään sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia.

Säännöksen tulkintakäytännössä on kesästä 2004 lähtien ollut käytössä kolme vedenjakajakellonaikaa ikärajoineen. Käytännön mukaan alle 11-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää arkisin ennen klo 17.00, alle 15-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 21.00 ja alle 18-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 23.00. Ohjelmia luokitellessaan televisiotoiminnan harjoittaja voi käyttää apunaan Valtion elokuvatarkastamon ikärajaluokitteluja.

Saadut selvitykset

Viestintävirasto pyysi SW Television Oy:ltä (jäljempänä Nelonen) selvityksen asiasta ja näytenuhan sarjan 29.12.2005 esitetystä jaksosta, joka oli viimeksi esitetty jakso ennen katsojavalituksen vastaanottamista.

Viestintävirasto on tutustunut Nelosen 18.1.2006 päivättyyn selvitykseen ja sen ohessa toimitettuun näytenuhaan.

Nelosen selvityksessä todetaan, että alunperin 70-luvulla esitetyn Charlien enkelit -sarjan päätarkoituksena ei ollut rikosten tai väkivallan esiintuominen realistisesti tai raa'asti vaan lähinnä sarjan etsivätoimistojuoni ja rikosten ratkaiseminen olivat viihteellistä draamaa ja antoivat alustan

nk. positiiviselle naisenergialle ja tyyliuunnalle, jossa naiset sivustakatsomisen sijaan olivat vahvoja toimijoita ja ongelmien ratkaisijoita, unohtamatta kuitenkaan muodin ja trendien edelläkävijöiden roolia. Tuolloin 70-luvulla naisten vapautusliike eli kukoistuskauttaan ja ajatussuunta leimasi vahvasti monia muitakin sen ajan sarjoja Charlien enkeleiden lisäksi. Sarja synnytti aikoinaan kokonaisen kultin, jota leimasivat mm. Charlien enkeli keräilykuvat, paperinuket ja julisteet. Monien näiden oheistuotteiden voitaneen sanoa vedonneen myös lapsikatsojaryhmään jo 70-luvulla.

Selvityksessä todetaan myös, että sarjan esittämisajankohtaan on vaikuttanut myös, että mm. Yhdysvalloissa sarjan 1977-78 tuotantokausia ei ole varustettu sikäläisillä K-merkinnöillä lainkaan vaan se on nk. no-rated eli lapsille sallittu ohjelma. Lisäksi selvityksessä kerrotaan, että Nelonen on ohjelmasuunnittelussaan tullut siihen tulokseen, että Charlien enkelit -sarja ei esitä väkivaltaa tai muuta lapsille sopimatonta aineistoa korostetusti tai että väkivaltaa näytettäisiin yksityiskohtaisesti, tai että väkivallalla haettaisiin ratkaisua erilaisiin tilanteisiin siinä laajuudessa että sarja vaatisi K-11 merkinnän.

Nelosen toimittamassa näytenuhassa on kyse jaksosta, jossa Charlien enkelit tutkivat tennisturnauksessa tehtyjä sabotaaseja. Jakso sisältää useita kohtauksia, joissa naishenkilöitä uhataan eri tavoilla. Esimerkiksi jakson alkupuolella esitetään kohtaus tenniskeskuksen suihkuhuoneesta, jonka suihkuja sabotoija käsittelee niin, että niistä tulee vain kuumaa vettä eikä niitä saa sammutettua. Naispelaaja menee suihkuhuoneeseen, joka alkaa täyttyä vesihöyrystä. Nainen yrittää palata suihkuhuoneeseen, mutta ovi on teljetty ulkopuolelta kiinni ja hän pääsee vain vaivoin pakenemaan suihkuhuoneen toisella puolella sijaitsevasta ovesta ulos. Toisessa sabotointikohtauksessa tenniskentällä yksin pallottelevaa naista tulitetaan aseella pelottelutarkoituksessa. Jakson loppupuolella mieshenkilö yrittää ase kädessään uhata yhtä "enkeleistä" pukuhuoneessa, josta tämä pääsee pakenemaan kaatamalla vaatekaappeja miehen päälle. Jakson lopussa päähenkilöt ajavat takaa aseistettua mieshenkilöä, mutta tulevat yllätetyiksi, jolloin mies uhkaa heitä aseella.

Viestintäviraston kannanotto

Viestintävirastolle lähetetyn katsojavalituksen saatteena Valtion elokuvatarkastamo totesi, että tarkastamon tietokannan mukaan Charlien enkelit -sarjalle vuodelta 1977 on annettu ikäraja 11. Viestintävirasto käyttää ohjelmien haitallisuutta arvioidessaan tarvittaessa elokuvatarkastamon ikärajamäärittelyjä tulkinta-apunaan. Kyseinen elokuvatarkastamon ikärajapäätös koskee kuitenkin sarjan ensimmäistä tuotantokautta, kun nyt käsiteltävänä oleva jakso kuuluu sarjan toiseen tuotantokauteen.

Tutustuttuaan Nelosen toimittamaan näytenuhaan, Viestintävirasto katsoo, että 29.12.2005 esitetty sarjan jakso vastaa sisällöltään Valtion elokuvatarkastamon ikärajaluokituksessa K-11-kategoriaa. Kyseinen jakso sisälsi aseella uhkaamista ja ihmistä kohti ampumista. Lisäksi sarjan alkupuolella esitetyssä suihkuhuoneessa kauhun tunnetta luotiin paitsi kuvaamalla paniikissa olevaa naishenkilöä myös käyttämällä melko voimakkaita äänitehosteita.

Elokuvatarkastamon ikärajalukituksen perusteiden mukaan alle 7-vuotiailta kielletyissä kuvaohjelmissa sallitaan lievä väkivalta. Nyrkiniskut, potkut ja aseella uhkaamiset ovat kuitenkin omiaan aiheuttamaan korkeamman ikärajan. Myös melko lievät, lyhyet kauhuelementit kuten animaatioiden hirviöhahmot ja kohtalaiset äänitehosteet ovat sallittuja tässä ikäryhmässä. Jos kuvaohjelma sisältää väkivaltaa, jota ei ole esitetty kovin yksityiskohtaisesti tai realistisesti, esim. seikkailuelokuvat, joissa on miekkailu- ja ampumiskohtauksia, ne sijoittuvat alle 11-vuotiailta kiellettyjen luokkaan. Samoin on tilanne, jos kuvaohjelmassa esiintyy lyhyehköjä, melko lieviä kauhuelementtejä tai melko voimakkaita ääni- ja kuvatehosteita.

Kuvaohjelmien haitallisuutta arvioitaessa otetaan huomioon ohjelman kokonaisuus ja yksittäisen kohtauksen tapahtumayhteys. Ratkaisevaa on myös, esitetäänkö ohjelmassa väkivallalle ja kauhulle vastavoimaa. Myös ohjelman iällä on vaikutusta arviointiin.

Charlien enkelit -sarjassa esitetylle väkivallalle esitettävä vastavoima on usein myös väkivaltaa, sillä sarjan päähenkilöt esiintyvät uhkaavissa tilanteissa joko käsiaseilla varustettuina tai käyttävät muuta väkivaltaa. Kunkin jakson alkukuvissa esitetään päähenkilöiden harjoittelua aseiden ja karateliikkeiden käytössä.

Charlien enkelit -sarjaa esitettiin televisiossa alun perin 1970-80-luvuilla. Tämän hetken yleiseen ohjelmatarjontaan nähden sarjan jännityselementtien teho aikuiskatsojan silmissä lienee vähäinen, mutta lapsikatsojalla ei ole samanlaista kokemuksen mukanaan tuomaa kykyä vastaanottaa näkemäänsä.

Nelosen antamassa selvityksessä esitetään, että sarjaan liittyvien oheistuotteiden voitaneen sanoa vedonneen myös lapsikatsojaryhmään jo 70-luvulla. Ohjelman haitallisuutta arvioitaessa tällaisella seikalla ei voi olla merkitystä. Merkitystä on sillä, minkälaiselta ohjelma katsojan näkökulmasta näyttää ja sisältääkö se televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa mainittuja lasten kehitykselle haitallisia elementtejä. Nyt selvitetyn jakson sisältämä väkivaltaisuus ja kauhu vastaavat varsin selvästi Valtion elokuvatarkastamon ikärajamäärittelyjen perusteissa mainittuja K-11-luokan kriteereitä.

Nelosen antamassa selvityksessä vedotaan myös siihen, että kanavan valitsemaan esitysjankokohtaan on vaikuttanut se, että Yhdysvalloissa sarjan 1977-78 tuotantokausia ei ole varustettu sikäläisillä K-merkinnöillä. Ohjelmien haitallisuutta arvioitaessa on kuitenkin ensisijaisesti nojaututtava kansalliseen sääntelyyn, johon vaikuttavat myös kunkin maan kulttuuriset ominaispiirteet. Ne saattavat ilmetä esim. suhtautumisessa aseenkäyttöön.

Viestintäviraston näkemyksen mukaan 29.12.2005 esitetty Charlien enkelit -sarjan jakso sisältää alle 11-vuotiaille haitallista materiaalia ja se olisi tullut sijoittaa klo 17.00 jälkeiseen aikaan silloin, kun sarjaa lähetetään arkisin. Viestintävirasto muistuttaa SW Television Oy:tä siitä, että sarjaohjelmien jokaista jaksoa on arvioitava erikseen lapsille haitallisen sisällön kannalta. Viestintävirasto suosittelee, että SW Television Oy harmitsee vielä kyseisen sarjan lähetysajan siirtämistä myöhäisempään ajankohtaan. Viestintävirasto voi tarvittaessa ottaa asian uudelleen käsitte-lyyn.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Kehityspäällikkö

Tiina Aaltonen